

ΜΙΣΕΛ ΦΑΪΣ

Ἑλληνική άυπνία

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΜΙΣΕΛ ΦΑΪΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΨΠΝΙΑ

Μυθιστόρημα

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Θέση υπογραφής δικαιούχου/ων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας,
εφόσον ή υπογραφή προβλέπεται από τή σύμβαση.

Τό παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τίς διατάξεις τίς έλληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τίς διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως ή άνευ γραπτής άδειας τοῦ εκδότη κατά όποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και έν γενέει άναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, άναμετάδοση στό κοινό σέ όποιονδήποτε μορφή και ή έν γενέει εκμετάλλευση τοῦ συνόλου ή μέρους τοῦ έργου.

Έκδόσεις Πατάκη - Σύγχρονη Έλληνική Λογοτεχνία
Πεζογραφία - 171

Μισέλ Φάις *Έλληνική Αυνία*

Επιμέλεια Δημουθένης Κερασίδης

Μακέτα εξωφύλλου Βασιλική Καρμίρη

Σελιδοποίηση Σπυριδούλα Βονίτση

Φίλμ Παναγιώτης Καλένης

Μοντάζ Παναγιώτης Σαράτσης

Copyright © Έκδόσεις Πατάκη και Μισέλ Φάις, Αθήνα 2004

Πρώτη έκδοση από τίς Έκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Μάρτιος 2004

Η παρούσα είναι ή δεύτερη εκτύπωση, Μάιος 2004

K.E.T. 4383 K.E.Π. 558/04

ISBN 960-16-1090-1

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 14, 106 80 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 210.36.50.000, FAX: 210.36.50.069
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΠΑΤΑΚΗ: ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 65, 106 78 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.38.11.740, 210.38.11.850, FAX: 210.38.11.940
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Ν. ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ 122, 563 34, ΤΗΛ.: 2312.706.354-5
Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Τὸ βαθὺ καὶ μελαγχολικὸν
ἐκεῖνο βλέμμα ταραττει τὸν ὕπνον μου.

«Ὁ Μοσκῶβ-Σελήμ»

ἀσβόλη· αἰθάλη
 ἀσκέρι· (τουρκ.) στρατός
 ἀσκομαχῶ· ἀναπνέω βαριά, ἀποκάμνω
 ἀσπερχής· βιαστικός, ὀρμητικός

Ἐν μία νυκτί

Ἀξιότιμε, κύριε Μιχαηλίδη,

Ἡ ἀνάγκη σας νά ψηλαφήσετε τὰ ἀθέατα πού σᾶς κύκλωναν δέν ἔχει νά ἐπιδείξει κανένα ὑψηλόφρον ἢ μεταφυσικό ἔρεισμα.

Ὁ στόχος σας εἶναι ἄκρως πρακτικός: ἡ ἐπιστροφὴ εἰς γραφικωτάτην θέσιν ὑψηλὰ ἐπὶ μεσημβρινῆς τινος κλιτύος τῆς νοτιωτάτης βουνοσειρᾶς τοῦ πρὸς Ἀ. καθικνουμένου Μικροῦ Αἵμου, δεσπόζουσα τῆς εὐρείας καὶ γονιμωτάτης πεδιάδος, τῆς διαρρεομένης ὑπὸ τῶν δυτικωτέρων τοῦ Ἐργίνου πηγῶν, αἵτινες πολυπληθεῖς ἀναβλύζουσι κατὰ μῆκος τῶν ἐκατέρωθεν τῆς πόλεως χθαμαλῶν καὶ καταφύτων ὑπωρειῶν (ὅπως μᾶς ξεναγεῖτε στή Βιζύη, Λεξικόν Ἐγχυκλοπαιδικόν τῶν Μπάρτ-Χίρστ).

Ἀφοῦ λοιπόν ἀποτύχατε νά ἐπιστρέψετε στά γενέθλια χῶματα ὡς ποιητῆς, χρυσοθήρας ἢ λαογρά-

φος, ἐπιστρέφετε ὡς νεκροφιλημένη Ἀννιώ, ὡς ξεκαρδισμένη Μάσιγγα, ὡς τραγικός Κιαμήλ, ὡς νευρωσικός Πασχάλης, ὡς φαντασιόπληκτος παππούς, ὡς μελαγχολικός Μοσκώβ-Σελήμ καί πάει λέγοντας.

Βέβαια, γιά νά ἐπιστρέψετε στή Βίζα ἔπρεπε προηγουμένως νά πάρετε τῶν ὀμματιῶν σας. Σάν ραφτάκι στήν Πόλη, σάν παπαδοπαίδι στήν Κύπρο, σάν γεροντομαθητής καί στιχοπλόκος στήν Ἀθήνα, σάν αἰώνιος φοιτητής καί διηγηματογράφος στή Γοτίγγη, στό Βερολίνο, στή Λειψία, στό Παρίσι καί στό Λονδίνο, σάν νευροσυφιλιδικός στό Δρομοκαΐτειο.

Στή Βίζα πάντως φτάνετε μέσω Γοτίγγης κι ὄχι μέσω Ἀθήνας. Ἐξάλλου τό συνηθίζετε, ἂν δεχτοῦμε ὅσα γράφετε ἀπό τήν Οὐαλία στόν Βικέλα (Cardiff, 22 Φεβρουαρίου 1884): Τέλος πάντων, δύναμαι νά εἶπω, ὅτι ἐξεκόλλησα! Σήμερον ἀναχωρῶ ἐκ Cardiff ἐρχόμενος εἰς Ἀθήνας διὰ Κωνσταντινουπόλεως. Περιδρομικά ταξείδια καθὼς βλέπετε, ἀλλὰ τί νά γίνῃ.

Πάντως, ἡ μητριά πρωτεύουσα δέν σηκώνει περιδρομικά κόλπα. Εἴτε τό νόμισμα πέφτει γράμματα (ἐξευρωπαϊσμός) εἴτε πέφτει κορόνα (μεγαλοϊδεατισμός) κυκλοφορεῖτε σάν φακίρ φουκαράς. Παρ' ὅλα αὐτά, στόν ἑαυτό σας σκοντάφτετε ἐκτός τῆς χώρας. Ριγῶν καί χουχουλίζων τοῦ ἀπευθύνεστε σέ γερμανοελληνικά. Μέ τή μόνη διαφορά, ἐκεῖ

ὅπου ὁ κανόνας ἀποσκορακίζει τή στενόκαρδη πα-
τρίδα διὰ τῆς λήθης. ἐσεῖς τό κάνετε διὰ τῆς ὑπερ-
μνησίας.

Ποιές εἶναι οἱ ἐνδόμυχες μετακινήσεις καί οἱ αἰνιγ-
ματικές μεταρσιώσεις πού σᾶς τυχαίνουν;

Τίποτα τό ἰδιαίτερο. Ἀπλῶς πίσω ἀπό τίς θυμω-
μένες *Βαλκυρίες* ἀκοῦτε τό τραχύ φύσημα τῆς
γκάιδας· στίς χιονισμένες πλαγιές τοῦ Κλάουσθαλ
ἀναπνέετε τόν παγωμένο ἀέρα τοῦ Σαμάκοβου·
στίς σελίδες τοῦ Auerbach παίρνετε κουράγιο γιά
νά γράψετε τίς δικές σας ἱστορίες· στά μαθήματα
τοῦ Wundt σκηνοθετεῖτε τό οἰκογενειακό σας μυθι-
στόρημα ἀρθρωμένο σέ ἔξι διηγήματα-κεφάλαια.

Ἐπιστρέφοντας στήν πατρίδα ὁ τελωνειακός,
ἀντί γιά τό διεκπεραιωτικό χ, γράφει μέ τήν κιμω-
λία στή βαλίτσα σας. εἰ δέ τίς ἀσθένειαν ψυχῆς τήν
κακίαν λέγει· εἶναι τό πλωτινικό σταυρουδάκι σας
– στό στρόβιλο πού θά σᾶς βρεῖ δέν θά σᾶς σώσει.

Ἀναγνώστης σας

Ὁ ἀσθενὴς παρουσιάζει τήν κλινικὴν εἰκόνα τῆς μα-
νιακῆς ἐξάψεως, ἥτις χαρακτηρίζεται ἀφ' ἐνὸς ὑπὸ με-
γίστης φυσικῆς διεγέρσεως (ὁ πάσχωιν κινεῖται, τα-
ράττεται, ἀνησυχεῖ, ἡ φυσιογνωμία αὐτοῦ μεταβεβλη-

μένη ζωηρά) καὶ ἀφ' ἐτέρου ὑπὸ φλυαρίας ἀνεξαντλή-
του ἐν ἧ δύνатаι τις νὰ διαγνώσῃ τὴν νόσον εἰς ἣν ὀφεί-
λει νὰ ὑπαχθῇ ἡ μανιακὴ τοῦ ἀρρώστου ἑξαψις· ὄντως
διαβλέπει τίς τὴν ἀσυναρτησίαν εἰς τὰς ιδέας, κατα-
φανῶς καταδεικνύουσιν τὴν ἐξασθένειαν τῶν διανοη-
τικῶν λειτουργιῶν, τὰς εὐμεταβλήτους, ἀσυναρτήτους
καὶ ἀνοήτους ιδέας τῶν μεγαλείων. Τὴν καταφανῆ περὶ
τὴν λαλιὰν δυσκολίαν, συνισταμένην ἐκ τοῦ γνωστοῦ εἰδι-
κοῦ τραυλισμοῦ, ὅστις ἐτάραττε τὰ χεῖλη αὐτοῦ κατὰ τὴν
ἄρθρωσιν, συμπτώματα ἅτινα καὶ μόνον ἄνευ περαιτέρω
ἐξετάσεως καταμαρτυροῦσι τὴν ὑπαρξίν τῆς προϊούσης
γενικῆς παραλύσεως. Ἡ περαιτέρω ἐξέτασις συμπλήρω-
σε τὴν κλινικὴν τῆς νόσου εἰκόνα. Τῷ ὄντι ὁ ἀσθενὴς πα-
ρουσιάζει καὶ τὸν τρόμον τῆς γλώσσης καὶ τὸν τρόμον
τῶν χειρῶν καὶ τὴν ἀνισότητά τῶν κορῶν. Πρὸς συμπλή-
ρωση δὲ ἐπὶ ἧλθον καὶ δυὸ ἐπιληπτοειδεῖς παροξυσμοί,
ἄνευ παρεπομένης τινὸς παραλύσεως καὶ εἰδους τινὸς
ἀφασίας.

(Ἰωσήφ Γκινάκας, δικηγόρος, ἐτῶν 37, ἐξ Ἀθηνῶν. Εἰσα-
γωγή τοῦ ἀρρώστου ἐν τῷ Φρενοκομείῳ 1 Μαρτίου 1896.
Σύφιλις τῷ 1888. Κατεσπατάλησε ἱκανὴν περιουσίαν θύων
τῷ Βάκχῳ καὶ τῇ Ἀφροδίτῃ. Λυπνίαι. Θεραπεία. Χλιαρὰ
παρατεταμένα λουτρά, βρωμιούχος χλωράλη. Ὑφέσεις κατὰ
τὴν πορείαν.)

Οι άρρωστες μέρες ενός ψυχιάτρου διασταυρώνονται με τις παυσίλυπες λέξεις ενός συγγραφέα; Μήπως ισχύει τό αντίστροφο;

Ο Μισέλ Φάις, όπως καί στό προηγούμενο μυθιστόρημά του, πατάει στά χνάρια τής αυτοβιογραφίας ενός άλλου – εν προκειμένω τό προσωπείο του είναι ό Γεώργιος Μ. Βιζυηνός (1849-1896).

Τρείς φωνές κουρδίζονται στό ανά χείρας βιβλίο: κορφολόγημα από τό γλωσσάρι του πεζογράφου καί ποιητή, αποσπάσματα από ένα ψυχιατρικό αρχείο (Φρενοκομείον Ζωρζή καί Ταρσής Δρομοκαΐτου) καθώς καί μιά δέσμη αναπάντητων επιστολών.

Οί λόγιες, οί «θρακιώτικες» καί οί δάνειες (τουρκικές ή ξένες) λέξεις δέν φέρουν μόνο κάτι από τήν αύρα του γερμανομαθούς τουρκομερίτη, κυρίως μās δείχνουν τόν ατελέσφορο αγώνα του νά σώσει τό κεφάλι του από τόν ολοσχερή λιθοβολισμό τής εποχής του.

Οί ήμερολογιακές σημειώσεις ενός ψυχιάτρου, καλύπτοντας τήν έσχατη επιδότηση του Βιζυηνού, φυλλομετρούν ανάποδα τό χρόνο: αρχίζουν μέ τό φτερούγισμά του (15.4.1896) καί κλείνουν μέ τόν έγκλεισμό του (14.4.1892).

Τά 34 γράμματα πού στέλνει στόν κορυφαίο Έλληνα διηγηματογράφο ένας παθιασμένος αναγνώστης του λειτουργούν σάν «σιωπηλά αγύγματα» στήν ιστορία, στή βιογραφία, στή γλώσσα τής νεοελληνικής γραφής.

Εξ άντανανκλάσεως, ό συγγραφέας τής Έλληνικής άυπνίας μās προτείνει νά διαβάσουμε τήν ελληνική λογοτεχνία μέ τόν τρόπο του βιζυηνικού του πληρεξούσιου. Νά παρακάμψουμε δηλαδή άφενός τή ροϊδική είρωνεία καί αφετέρου τήν παπαδιαμαντική πίστη (μέ άλλα λόγια: τόν άνωθεν έξευρωπαϊσμό καί τήν κάτωθεν ορθοδοξία) καί, ακολουθώντας τόν παράδρομο τής άπονενομένης μειονοτικής γραφής, νά φτάσουμε στήν «άποεδαφοποιημένη πατρίδα, στήν παραμυθητική ιστορία, στόν άπολεσθέντα ύπνο, στό φλογισμένο χειρόγραφο».

Ένα μυθιστόρημα πού, ενώ γράφεται, αναρωτιέται καί ταυτόχρονα όνειρεύεται πώς γράφεται ένα μυθιστόρημα· γι' αυτό ένα μυθιστόρημα πού αλληθωρίζει πρός τό επιστολικό δοκίμιο, τήν άντι-βιογραφία, τή θρυμματισμένη πρόζα, τήν πλάγια αυτοβιογραφία, πάνω άπ' όλα όμως σαγηνεύεται από τήν έκσταση τής ποίησης. Ένα μυθιστόρημα πού λαγοκοιμάται· γι' αυτό καί ύπομειδιā μέ τόν μακάριο ύπνο εϋπώλητων πολυσέλιδων μυθιστορημάτων αλλά καί μέ τήν άγρυπνη πόζα αυτοπαθών κειμενικών πειραματισμών.

